

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ

Левкович Д.О.

Сумський державний університет

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І.К.

Роль мови у людському житті оцінюється дуже високо, тому що це – надбання homo sapiens, умова і засіб виділення людини зі світу природи, це – формування свідомості з опертям на слово та мову в цілому, які є підвалиною мислення, засобом соціалізації, спілкування, відбудови міжлюдських стосунків, це – оселя людського буття і духу. Жодна фундаментальна проблема людського буття не може бути ані поставлена, ані вирішена без мови, без урахування її ролі в житті людини та суспільства [1, с. 61].

Згідно з позицією українського лінгвіста Ф. С. Бацевича, евфемізми – це емоційно нейтральні слова або вирази, що вживаються замість синонімічних їм слів або виразів, які видаються мовцеві непристойними, грубими або нетактовими [2, 324].

Соціолінгвістичний підхід до вивчення евфемізмів відображено в працях вчених В. І. Жельвіса, О. О. Реформатського, Л. П. Крисіна, Ф. Беквітата, М. Баумана, Б. Купера, Дж. Хьюз, Х. Росона. У межах цього підходу досліджується діахронічний аспект евфемії: від причин виникнення табу та евфемізмів до специфіки евфемізмів в наш час. Особливу увагу звертають на такі джерела активної евфемізації як ідеологія політкоректності. Соціолінгвістиці належить «саме той аспект, який виявляє й ілюструє стійкий корелятивний зв'язок між мовою та конкретною ознакою суспільства» [3, 7]

Сутність політики як засобу здобуття та утримання влади елітою у боротьбі з політичними суперниками, відображається у мові явно або приховано. Відомі ситуації свідомого формування певних властивостей мови з метою її подальшого впливу на масову та індивідуальну свідомість і поведінку. Мовне маніпулювання політичною свідомістю в політичному дискурсі здійснюється шляхом створення значень слів коштом ідеологічності, оцінювання, модальності, рухомості семантики та прагматики слова.

Існує велика кількість евфемізмів, яку використовують у політиці. У соціолінгвістиці і прагматиці евфемізм розглядають у співвідношенні з соціокультурними особливостями певного мовного середовища [5, 113].

«Tax relief» та «disadvantaged». «Tax relief» – евфемізм стосовно зниження податків, тоді як «disadvantaged» стосується бідності. Зазвичай «taxcut» викликає спірні питання, тому часто вживають «tax relief», так само, як «disadvantaged» звучить менш образливо, ніж «poor» [4, 105]. Ще одними популярними евфемізмами є «demonstration» і «reprioritization». «Demonstration» – евфемізм, що стосується масовому збору людей, які протестують з приводу конкретного питання, тоді як «reprioritization» – це сучасний евфемізм щодо скорочень.

Політичні евфемізми «freeze», «full and frank discussion», «urban renewal» утворюють групу евфемізмів, які є домінуючими у статтях про економічну політику. «Freeze» – евфемізм задля утримання державних витрат шляхом зниження заробітної плати або скорочення робочих місць. Евфемізм «full and frank discussion» стосується аргументації. «Urban renewal» – це евфемізм, що стосується очищення забруднених та неблагополучних районів міст.

Одними з найбільш вживаних є «anti-fascis» і «anti-Islamic» задля уникнення заяви про свою приналежність. Префікс «anti-» виконує тактичну функцію, тому, що думка людини проти будь-чого стає менш категоричною.

Політична комунікація є важливою частиною суспільного життя, тому політики та високопосадовці дуже часто вживають евфемізми у своїх промовах, адже вони дозволяють приховати правду, або ж пом'якшити її, уникаючи неприємних слів або виразів.

1. Швачко С. О. Сяйво забутих слів: монографія / С. О. Швачко. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 107 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
3. Мацюк Г. П. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії і завдання / Мова і суспільство: збірник наукових праць. – Львів, 2010. – Вип. 1. С. 5-20.
4. Neaman J.S. Kind Words: A Thesaurus of Euphemism. / J. S. Neaman, C. G. Silver – New York : Avon Books, 1990. – 409 p.
5. Zöllner N. Der Euphemismus im alltäglichen und politischen Sprachgebrauch des Englischen / Nicole Zöllner. – Frankfurt am Main : P. Lang, 1997. – 444 S.

Левкович, Д.О. Соціолінгвістичний підхід до вивчення евфемізмів [Текст] / Д.О. Левкович: наук. кер.: І.К. Кобякова, Т. // Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 52 - 54.